

Subjekt a „Spaltung“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2008](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2008](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 6. 10. 2008
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 6. 10. 2008

Subjekt a „Spaltung“

Karl Jaspers (3326, s. 628) říká, že „Alles Wahrsein ist in der Spaltung von Subjektivität und Objektivität“. Když to přeložím nejen do češtiny, ale do svých kontextů, znělo by to asi následovně: „Všechno stávání se (či dění, lépe ovšem: přicházení) ‚pravého‘ se děje v rozštěpení subjektivity a objektivity.“ A tu mám základní výhrady k tomuto přístupu a pochopení, které jako by předpokládalo nějakou původní jednotu, k jejímuž rozštěpení až dodatečně dochází. Subjekt není nic prapůvodního, a to ani na předlidské, dokonce před-živé úrovni, nýbrž každá událost, ať na jakémkoli stupni „vývoje“, se musí subjektem teprve stávat (což jinak můžeme říci i tak, že svůj subjekt musí ustavit, vytvořit a dále jej udržovat a obnovovat). A to platí tím spíš o subjektu na úrovních, na nichž už můžeme mluvit o subjektivitě a objektivitě. To, jak si každá událost musí udržovat a obnovovat svou vnitřní integritu, je nerozlučně spjata s tímto udržováním a obnovováním vlastního „subjektu“ (resp. své vlastní subjektivity). Nejde však o totéž; bylo by vážnou chybou předčasně obojí ztotožnit jako jeden „proces“ či spíš „úkon“, „výkon“. Každá událost má prae-subjektivní povahu, tj. není ještě subjektem (= nevytvořila si ještě svůj subjekt), ale je celkem, což je předpokladem a podmínkou toho, aby si takový svůj subjekt mohla vytvořit (= aby se subjektem mohla stát). Co z toho vyplývá k onomu problému tzv. rozštěpení (Spaltung)? Událost, která si má ustavit svůj vlastní subjekt (event. která se chce stát subjektem), musí zajisté ze svého průběhu vydělit (jakousi bifurkací, tj. jakoby vidlicovitě) kus tohoto svého průběhu a zaměřit tuto vydělující se „panožku“ ještě jinak než do svého normálního (obvyklého) událostního dění; takovouto „panožku“ pak můžeme nazvat „akcí“ nebo ještě přesněji „proto-akcí“. Smyslem takového vydělení není ve skutečnosti nic tak převratně nového, pokud jde o základní jeho povahu, ale je to jen poněkud emancipovanější funkce, kterou známe (resp. musíme předpokládat) u každé události, a to jakékoliv. Má-li totiž událost být a zůstat integrovaným celkem, musí se v každé fázi svého událostního dění vždy znovu nějak vztahovat ke své bylosti i ke své budousti. (To lze říci také jinak, totiž že událost se neděje postupně po kouscích, nýbrž děje se stále celá, tj. na svém počátku již zároveň trochu končí a při svém konci stále ještě trochu začíná a v každém okamžiku jsou nějak přítomny i okamžiky, resp. fáze minulé i ještě nenastalé – pochopitelně s výjimkou těch extrémních „bodů“ či „fází“.) To je nezbytnou spíše náležitostí než podmínkou toho, aby událost byla celkem. Jakmile však se událostné dění začne komplikovat takovým způsobem, že zapojuje do svého průběhu další událostné děje nižší úrovně a musí i tyto „sub-události“ integrovat do sebe jakožto „super-události“, musí si k tomu cíli nutně ustavit, konstituovat svůj subjekt jako ten „orgán“ událostní integrity, který je s to aktivně sahat do její bylosti, ale také do její budousti. Toho je sice využíváno nejčastěji ke skutečným akcím události-subjektu navenek, do okolního prostoru a času, ale primárně funguje takto ustavený subjekt jako orgán integrace oněch „panožek“, totiž oněch „proto-akcí“, a to tím, že zpět stahuje něco z jejich odkloněného dění.

(Písek, 081006-1.)